

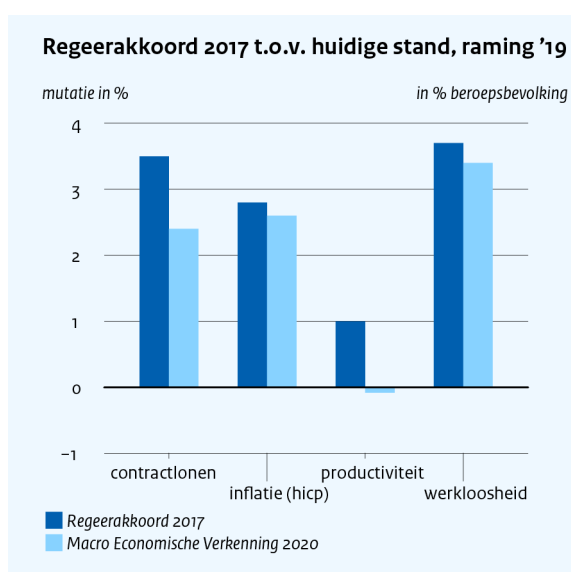
Wie betaalt de hogere btw?

De hogere btw komt terecht bij huishoudens. De btw is verhoogd. Mensen voelen dat in hun portemonnee: de verhoging van het lage btw-tarief is ongeveer een-op-een doorberekend in hogere consumptieprijzen. Hierdoor is de inflatie in 2019 duidelijk hoger dan in 2018 en in 2020, zie figuur 2.19.

Bedrijven betalen meestal een stukje mee. Als de koopkracht van werknemers daalt door hogere lasten, proberen werknemers bedrijven hieraan mee te laten betalen door hogere contractlonen te eisen. Of dat lukt hangt af van hun onderhandelingspositie. In oudere CPB-studies stijgen de lonen nog een-op-een met de prijsverhoging als gevolg van een hogere btw (a). In recente analyses (sinds Keuzes in Kaart 2018-2021) rekenen we echter met een partieel effect: bij een extra prijsstijging van 1% stijgen de lonen op korte termijn met 0,5% (b). Een deel van de btw-verhoging wordt dus betaald door bedrijven.

Maar in 2019 werden huishoudens al door de overheid gecompenseerd. Tegelijk met de btw-verhoging werden maatregelen ingevoerd die gunstig zijn voor grote groepen huishoudens, zoals aanpassingen aan het tweeschijvenstelsel en de algemene heffingskorting. Per saldo leidt dit voor veel huishoudens tot een koopkrachtstijging. Dit maakt het minder noodzakelijk om de btw-verhoging aan de onderhandelingstafel te compenseren via de contractlonen. Ook hiermee is rekening gehouden tijdens de doorrekening van het Regeerakkoord.

Toch valt de loonstijging tegen ten opzichte van eerdere ramingen, dit komt vooral door een tegenvallende productiviteitsgroei. Sinds de doorrekening van het Regeerakkoord is de loonraming meermaals neerwaarts aangepast. De koopkrachtstijging in 2019 is daardoor lager dan eerder voorzien. Vanwege de krappe arbeidsmarkt in 2019 hadden we meer doorwerking in de lonen verwacht. Dat dit niet gebeurd is, heeft vermoedelijk te maken met de lage productiviteitsgroei. Onderstaande figuur laat zien dat de raming van de productiviteitsgroei fors neerwaarts is bijgesteld. Een eerdere studie van het CPB toont aan dat de lagere productiviteitsgroei een belangrijke verklaring is voor de sobere loonstijgingen in Nederland (c).

(a) CPB, 2010, SAFFIER II, 1 model voor de Nederlandse economie, in 2 hoedanigheden, voor 3 toepassingen, CPB Document No 217 ([link](#)).

(b) Op lange termijn zal grofweg driekwart van de prijsverhoging worden afgewenteld op consumenten. Deze veronderstelling is ook gemaakt in de analyse van het Klimaatakkoord.

(c) Adema, Y. en I. van Tilburg, 2018, Vertraagde loonontwikkeling in Nederland ontrafeld, CPB policy brief 2018/12 ([link](#)).